

Lääkäri 2019 –tapahtuman puheenjohtaja Marjo Parkkila-Harju:

Lääkäri 2019 vahvistaa luottamusta

Kunnioitettu arkkiatri, arvoisa rouva ministeri, hyvät kollegat, hyvät naiset ja herrat

Vuosi alkaa perinteisesti kouluttautumalla kollegoiden kanssa. Lääkäri 2019 on Suomen suurin lääketieteellinen jatko- ja täydennyskoulutustapahtuma, mikä järjestetään nyky muodossaan jo 46. kerran. Tapahtuma toteutetaan Lääkäriseura Duodecimin, Finska Läkaresällskapetin ja Lääkäriliiton yhteistyönä.

Olemme vuosien varrella aktiivisesti kehittäneet lääkärin tärkeintä koulutustapahtumaa niin, että se vastaisi mahdollisimman hyvin ammattilaisten tarpeisiin. Ohjelma on laaja kattaus monia ajankohtaisia aiheita käsitellen muun muassa kiinnostusta ferritiiniin ja ilmastonmuutokseen sekä päivitettyjä katsauksia tärkeistä kliinisistä aiheista.

Uskallan sanoa, että Lääkäri 2019 – tapahtumassa on tarjolla jokaiselle lääkärille jotain erikoisalasta riippumatta. Päivittäin on avoimia kursseja myös näyttelykävijöille ja huomenna neljän suurimman puolueen edustajat kertovat näkemyksiään terveystieteessä paneelissa. Ohjelmatyöryhmä on puheenjohtaja Leila Niemi-Murolan johdolla jälleen kerran tehnyt ansiokasta työtä ohjelmaa tuottaneiden yhdistysten ja niiden toimijoiden kanssa. Lämmin kiitos tästä tärkeästä työstänne.

Lääketieteellinen tieto lisääntyy kiihtyvällä vauhdilla ja työskentelemme jatkuvan muutoksen keskellä. Lääketieteen kehitys haastaa koko ajan ammattilaisia uudistumaan hallitusti tieteeseen ja näyttöön perustuen, eettisiä periaatteita kunnioittaen. Tulevaisuuden toimintaympäristö on vielä jäsentymätön, mutta varmaa on, että vaatimukset lisääntyvät. Myös teknologian ja digitalisaation kehittyminen tulee vaatimaan uusia taitoja. Lääkäreiden arki tulee väistämättä muuttamaan. Muutokset ovat tarpeellisia, mutta aiheuttavat myös epävarmuutta. Näissä muutoksissa lääkärin asiantuntemus on välttämätöntä terveydenhuollon kehittämisessä ja johtamisessa.

Lääkärit ovatkin entistä enemmän potilastyössä ja yhteiskunnassa ”paljon vartijoina”, siksi Lääkäri 2019 -tapahtuman teemaksi valikoitui ”Luottamus”.

Työssämme luottamus on vahvasti läsnä joka päivä. Potilaiden ja yhteiskunnan luottamus ammattikuntaamme perustuu siihen, että lääkäri tekee aina parhaansa. Kliininen autonomia ei säily, jos yhteiskunnan ja päättäjien luottamus lääkäreihin horjuu.

Myös potilas-lääkäri-suhde perustuu henkilökohtaiseen luottamukseen. Se parantaa hoitoon sitoutumista ja hoitotuloksia sekä potilaan kokemusta hoidosta.

Terveystietojenkin käsittely perustuu luottamukseen. Terveydenhuollon ammattilaisten ja lääketieteen tutkijoiden täytyy omalla toiminnallaan varmistaa ihmisten luottamuksen säilyminen terveystietojensa suojaan. Digitalisaation, geeniteknologian ja biopankkitoiminnan edetessä tämä on entistäkin tärkeämpää.

Onnistunut viestintä lääketieteellisten tutkimusten tuloksista torjuu uskomuksiin perustuvia väitteitä. Tiedon lisääntyessä myös valeutisten määrä kasvaa. Lääkäreiden pitää käyttää asemaansa lääketieteen asiantuntijoina ja välittää sekä kansalaisille että päättäjille oikeaa tietoa ymmärrettävässä muodossa.

Potilaita hoitaessa tämä tärkeä dialogi vaatii aikaa, koska radikaalit ja raflaavat mielipiteet ovat usein jo juurtuneet ”oikeiksi uskomukseksi”.

Ilmiönä rokotuskriittisyyden kasvu ja uskomushoitojen suosio ovat erittäin huolestuttavia. Onko syynä heikentynyt luottamus terveydenhuoltoon? Faktatietoa ei pitäisi joutua puolustamaan. Vai onko kyseessä epäluottamus yhteiskuntaan ja viranomaisiin? Vaikka luottamuksen rakoilu on laajempi yhteiskunnallinen ilmiö, niin meidän terveydenhuollon ammattilaisten pitää huolehtia asiantuntijoiden luotettavuudesta.

Erittäin hienoa on ollut seurata, miten yksittäiset lääkärit ottivat kantaa syksyllä julkaistun kirjan asiavirheisiin. Tietokirjana lanseerattu kirja sisältää täysin paikkansapitämätöntä tietoa muun muassa kansansairauksista ja niiden hoidoista samoin kuin syöpätautien hoidoista. Tällainen huuhaa-pseudotietoon perustuva kirja on vahingollinen ihmisille, jotka mahdollisesti hylkäävät tehokkaan ennaltaehkäisyn tai lääketieteellisen hoidon. Lääkärin kirjoittamana se on haitallinen koko ammattikunnalle. Missä on kirjoittajan etiikka ja moraalit? Asiantuntijoiden oikeutettu kritiikki onneksi kuultiin ja kirja vedettiin laajasti pois myynnistä.

Järjestämme Helsingin Sanomien kanssa yleisötapauksen näihin samoihin teemoihin liittyen. Vastaava tapahtuma herätti vuosi sitten suurta mielenkiintoa ja tavoitteemme jakaa luotettavaa terveystietoa ja sen lähteitä saa siis jatkoa. Tervetuloa siis kuuntelemaan ja keskustelemaan luottamuksesta Sanomaton Mediatorille ensi viikon tiistaina!

Hyvät kuulijat,

Koulutus ja osaaminen on perusta laadukkaalle toiminnalle. Lääkäriliiton pitkäaikainen tavoite erikoislääkärikoulutuksen kehittämiseksi on vihdoinkin edennyt – aikaan sidotusta työnteosta ollaan siirtymässä osaamisperustaiseen suunnitelmalliseen ja tavoitteelliseen oppimiseen. Erikoisalakohtaiset osaamisvaatimukset tulee määritellä ja koulutusten sisällöt on yhtenäistettävä valtakunnallisesti. Osaavia ja pedagogisesti koulutettuja kouluttajia tarvitaan entistä enemmän. Koulutuksen muuttuessa tästä on pidettävä entistä tiukemmin kiinni. Palvelujärjestelmälle on turvattava riittävät koulutuskorvaukset, joissa on huomioitava lähivuosina voimakkaasti kasvava erikoistuvien lääkäreiden määrä.

Koulutuksen organisoimisen, valintojen tekemisen ja yliopistojen ja palvelujärjestelmän yhteistyössä on vielä monta kysymystä. Tänä vuonna alkavat valintakokeilut 13 eri lääketieteen ja hammaslääketieteen erikoistumisalalla tarjoavatkin mahdollisuuden yhteistyölle ja kehittämislle, erikoistuvien lääkäreiden kokemuksia unohtamatta. Erikoislääkärikoulutus uudistus on tehtävä huolella, koska se on keskeinen tekijä koko suomalaisen terveydenhuollon laadulle.

Yhteiskunnan luottamus on myös Lääkäriliiton toiminnan perusedellytys. Osaamistamme on tärkeä jakaa. Päämääränämme on potilaiden hyvä ja tasa-arvoinen hoito.

Eduskuntavaalit ovat keväällä ja Lääkäriliitto on linjannut omat vaalitavoitteensa.

Suomessa on erinomaista osaamista saattohoidossa niin erityis- kuin perustasolla, mutta saattohoidon palveluiden laadussa ja saatavuudessa on vielä kestävämpiä alueellisia eroja. Tarvitaan saattohoitopalveluiden integrointi osaksi sosiaali- ja terveydenhuoltojärjestelmää sekä osaamisen ja myös asenteiden kehittämistä. Elämän lopun lähestyessä kaikilla tulee olla oikeus hyvään saattohoitoon tarpeiden ja toiveidensa mukaisesti omassa asuinpaikassaan niin halutessaan. Lääkäriliitto edellyttää, että koko väestölle on turvattu laadukkaat saattohoitopalvelut. Hyvin järjestetyt saattohoitopalvelut vähentävät erikoissairaanhoidon kustannuksia, esim. päivystyskäyntejä.

Laadukas hoito vaatii jatkuvaa lääketieteellistä tutkimusta. Suomi on vielä lääketieteellisen tutkimuksen huippumaa, mutta vuosien ajan jatkunut rahoituksen lasku uhkaa tutkimustoiminnan kehitystä. Jos haluamme jatkossakin Suomeen kansainvälistä tutkimusta, niin resursointia on parannettava ja byrokratian esteitä poistettava.

Perusteilla olevan genomikeskuksen on määrä vastata kansallisen genomitietokannan kehittämisestä ja tehokkaasta hyödyntämisestä potilaiden hoidossa, tieteellisessä tutkimuksessa sekä innovaatiotoiminnassa. Genomikeskuksen rahoitus tulee perustamisen jälkeen turvata, jos halutaan varmistaa sen toiminta.

Suomalaisten terveydenhuollon palveluiden ja tuotteiden innovaatioilla olisi annettavaa maailmalle, mutta kilpailu maailmalla on kovaa ja tämän sektorin yritysten kasvun edellytyksiä täytyy tukea.

Valtion tutkimusrahoitusta on suunnattava strategisen tutkimuksen lisäksi pitkäjänteiseen tutkijalähtöiseen huippututkimukseen. Huomenna julkaistavissa Lääkäri 2018 – tutkimustuloksissa käy ilmi, että joka neljäs lääkäri on väitellyt ja joka kolmas lääkäri tekee tieteellistä tutkimustyötä. Erittäin huolestuttavaa on, että tieteellistä tutkimustyötä täysipäiväisesti työksensä tekee vain kaksi prosenttia lääkäreistä. Suurin osa tekee tutkimusta omalla ajallaan töiden jälkeen iltaisin ja viikonloppuisin.

Ilahduttavaa on, että alle 35-vuotiaista lääkäreistä joka kolmas joko suunnittelee tai on juuri tekemässä väitöskirjaa. Tutkimustyö siis kiinnostaa, joten rahoituksesta on huolehdittava. Tutkimusinto valitettavasti loppuu jossain vaiheessa, jos sitä tehdään vain vapaa-ajalla ilman korvausta. Lääketieteellinen tutkimus hyödyttää kaikista eniten potilaita ja heidän hoitoaan, siksi sen rahoituksesta on huolehdittava.

Yliopistojen kykyä ja valmiutta kilpailla myös kansainvälisestä rahoituksesta on edelleen vahvistettava. Lääkäriliitto ehdottaa, että Suomen EU-puheenjohtajuuskauden teemana olisi koulutus, tutkimus ja osaaminen sekä niiden merkitys koko Euroopan kilpailukyvyille.

Lääkärin peruskoulutus on yhteiskunnalta merkittävä taloudellinen investointi. Koulutusmäärien tulee vastata ennakoitua työvoimatarvetta, jotta investointi saadaan täysimääräisenä käyttöön. Koulutuksen laatu määrittää terveyspalveluiden laatua, potilasturvallisuutta ja kustannustehokkuutta. Karvin tuore raportti vahvisti sen, mitä Lääkäriliitto on jo pitkään tuonut esiin: opiskelijoiden ryhmäkoot ovat Suomessa nykyisellään liian suuria

riittävien kliinisten taitojen oppimiseksi.

Lähitulevaisuudessa suomalaisille työmarkkinoille arvioidaankin tulevan kaikkiaan noin 900 uutta lääkäriä vuodessa. Ulkomailla lääketiedettä opiskelee jo yli 1000 suomalaista nuorta, jotka valtaosaltaan aikovat palata Suomeen. Eläkkeelle jää vuosittain noin 500-600 lääkäriä. Lääkäriliiton mielestä lääketieteen opiskelijoiden sisäänottomääriä tulee suomalaisissa tiedekunnissa laskea välittömästi nykyisestä 750 opiskelijasta enintään 600 opiskelijaan vuodessa ilman resurssileikkauksia. Näin voidaan jatkossakin taata laadultaan kansainvälistä vertailua kestävä lääkärien peruskoulutus.

Peruskoulutuksesta työmarkkinoille tulee siis lähivuosina riittävästi lääkäreitä, mutta monien alojen erikoislääkäreistä on vajausta. Valtioneuvoston on käynnistettävä tarvearvion laatiminen lääkärin kokonaismäärän ja eri erikoisalojen tarpeesta yhteistyössä STM:N, OKM:n ja yliopistojen kesken. Arvioon on otettava huomioon muun muassa ulkomailla opiskelu, ennakoitu talouskehitys sekä kehittyvä teknologia.

On koko yhteiskunnan etu, että osaavien lääkärien työvoimatilanne on tasapainossa niin alueellisesti kuin erikoisalakohteisesti.

Arvoisat kuulijat,

Tarjolla on pseudotiedon lisäksi lisääntyvästi erilaisia hoitoja, jotka eivät perustu lääketieteelliseen tietoon ja tutkimuksiin. Uskomushoitojen markkinoinnissa voi luvata melkein mitä tahansa, koska sitä ei säädellä eikä valvota. Tähän on saatava muutos.

Osa hoidoista on vaarattomia terveydelle, kuten tehottomaksi todettu homeopatia, mutta osa on terveydelle vaarallisia kuten hopeavesi ja musta salva. Ongelmia lisäksi syntyy, kun hoidon haitat ovat suuremmat kuin hyödyt – tai kun vaikuttava hoito jää saamatta uskomushoidon myötä.

Lääkäriliitto vaatii, että seuraavalla hallituskaudella kielletään uskomushoitojen tarjoaminen lapsille, vakavasti sairaille, raskaana oleville ja muille haavoittuville ryhmille.

Lääkärin etiikkaan ja yhteiskuntavastuuseen kuuluu heikoimmassa asemassa olevista huolehtiminen ja potilaiden hoitaminen riippumatta heidän taustastaan. Lääkäriliitto näkee ristiriitaa lääkärin ammattietiikan ja terveydenhuoltojärjestelmän toimintaperiaatteissa ns. paperittomien henkilöiden osalta perusoikeuksien toteutumisessa. Oikeus päivystyspalveluihin ei riitä, vaan välttämättömät peruspalvelut on turvattava koko maassa. Infektioiden hoito suojaa kaikkia kansalaisia ja esimerkiksi lasten hoitamatta jättämisestä ei voi hyväksyä. Asia voidaan ratkaista niin, että paperittomille turvataan lainsäädännöllä välttämättömät terveyspalvelut vuonna 2015 valmistellun mutta rauenneen lakiesityksen pohjalta.

Perusterveydenhuollon kestävätilanne vaatii viimeistään nyt ratkaisuja. Hoitoon pääsy on edelleen iso ongelma. Perusterveydenhuollon rahoitus on ollut negatiivinen viime vuodet ja saatavuuden niukkuuteen vaikuttavat myös palvelutarpeen lisääntyminen, väestön ikärakenne ja sairastavuuden kasvu. Tarvitsemme määrällisesti lisää terveyskeskuslääkäreitä tekemään perustason työtä, samalla mahdollistaen hoidon jatkuvuuden ja pysyvät hoitosuhteet. Työolojen on oltava sellaiset, että lääkärit jaksavat ja sitoutuvat pitkäjänteiseen työhön.

Hyvät kuulijat,

Luottamus ihmisten välillä on aina tunnetta sekä kokemusperäistä tietoa. Luottamus tai sen puute työssä heijastuu työn laatuun. Luottamus organisaatiota kohtaa lisää työhyvinvointia ja on voimavara, jota ei voi rahalla ostaa. Luottamus työyhteisössä antaa valmiudet kehittämiselle, kun on mahdollista esittää rohkeitakin ideoita ja tehdä kokeiluja.

Luottamuksessa on myös kokemus arvostamisesta sekä välittämisestä. Sen puute johtaa usein työmotivaation hiipumiseen, jolloin tehdään vain välttämätön ja kynnistytään helposti. Tämän jälkeen työyhteisön yhteinen kehittäminen on äärimmäisen vaikeaa.

Meidän täytyy rakentaa työyhteisöissä oppimista edistävää luottamuksellista ja turvallista ilmapiiriä. Lääkärin työssä tulee väistämättä läheltä piti tilanteita ja virheitä, jotka ovat aina inhimillisiä katastrofeja, mutta myös ammatillisesti hyvin haasteellisia kohtia uralla. Potilasturvallisuuden parantamiseksi nämä tilanteet tulee analysoida. Lisäksi ammattilaisten tunnekokemukset on tärkeä käsitellä. Työyhteisön luottamuksellinen ilmapiiri on tässä äärimmäisen tärkeä.

Profession yhteisöllisyys on tärkeä voimavaramme, vaalikaamme siis luottamusta kollegoiden kesken. Voidaksemme tehdä työmme hyvin, tarvitsemme entistä enemmän potilaiden, terveydenhuollon toimijoiden ja yhteiskunnan luottamusta.

Toivotan teille kaikille erittäin antoisaa Lääkäri 2019 – tapahtumaa!